

Силабус курсу

Екологічний туризм та геотуризм

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування

Спеціальність: 242 Туризм

Освітньо-професійна програма: Туризм

Кількість кредитів: 3

Рік підготовки: 3

Компонент освітньої програми:

вибіркова

Мова викладання: українська

Керівник курсу

к.б.н., доц..каф.туризму Пригара Ольга Василівна

Контактна інформація: olha.pryhara@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Екологічний туризм та геотуризм» (ВБ 9) є ознайомлення здобувачів вищої освіти зі специфікою екологічного туризму та геотуризму в туристичних макрорегіонах і країнах світу; формування базових знань щодо принципів, функцій, завдань, видів та об'єктів екологічного туризму та геотуризму, основних країн-лідерів та центрів у сфері екологічного туризму та геотуризму; формування екологічного стилю мислення та екологічної культури здобувачів, а також усвідомлення здобувачами вищої освіти необхідності екологічного виховання туристів та екскурсантів у процесі подорожей з метою гармонізації та оптимізації відносин людини та природи в процесі екотуристичної діяльності; формування вмінь та навичок щодо технології розробки, організації та проведення екологічних маршрутів.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Екологічний туризм та геотуризм», що забезпечують досягнення мети та формування програмних результатів навчання, є такі: сформувати в здобувачів вищої освіти базовий рівень знань з екологічного туризму та геотуризму; засвоєння теоретико-методологічних засад екологічного туризму та геотуризму; вивчення історії становлення й розвитку екологічного туризму та геотуризму в Україні; дослідження природних туристичних ресурсів областей та районів України як основи розвитку екологічного туризму та геотуризму та формування екотуристичних маршрутів; формування в здобувачів вищої освіти фахового розуміння еколого-туристичних та геотуристичних особливостей на прикладі областей України; формування здобувачами вищої освіти екотуристичних маршрутів по областях та районах України; розуміння процесів організації екотуристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного) на екотурах; вироблення вмінь просування на національний ринок екотуристичних маршрутів по областях та районах України і виявлення основних проблем та перспектив розвитку екологічного туризму та геотуризму в областях і районах нашої держави; виховання в здобувачів вищої освіти бережливого ставлення до природи областей та районів України, формування

любові до рідного краю, національної гідності; удосконалення навиків досліджень в сфері екологічного туризму та геотуризму шляхом дослідницької роботи та різних видів проходження практик на екотуристичних базах практики (Ужанський НПП та ін.).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості і закономірності екологічного туризму та геотуризму і їхніх складових, характеристика поширення та дослідження основних об'єктів екологічного туризму та геотуризму в туристичних макрорегіонах світу та в Україні.

Навчальний контент

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи екологічного туризму та геотуризму. Основні регіони поширення екологічного туризму та геотуризму

Тема 1. Екологічний туризм та геотуризм: основні концепції, поняття та підходи

Формування концепції екологічного туризму та геотуризму, передумови його виникнення у світі. Трактатування терміну «екологічний туризм» у наукових джерелах. Аналіз підходів до визначення сутності екологічного туризму та геотуризму. Об'єкт, предмет, завдання та функції екологічного туризму та геотуризму. Загальнонаукові та конкретнонаукові принципи екологічного туризму та геотуризму. Групи та види екологічного туризму, ознаки екологічного туризму. Значення природних туристичних ресурсів для екологічного туризму та геотуризму, їх характеристика. Основні моделі та концепції екологічного туризму.

Тема 2. Гносеологічні та історичні основи екологічного туризму та геотуризму

Розвиток теоретичних та практичних засад пізнавальних природознавчих та краєзнавчих подорожей у світі. Вивчення історії становлення й розвитку екологічного туризму та геотуризму в Україні та світі. Розвиток теоретичних та практичних засад пізнавальних туристсько-краєзнавчих подорожей і екскурсій в Україні. Інтеграційні та стабілізаційні основи екологічного туризму та геотуризму. Типи та маркетинговий профіль екологічних туристів. Розробка комплексу геомаркетингу. Стратегії збуту і прогнозування потенційного попиту в екологічному туризмі та геотуризмі.

Тема 3. Характеристика основних об'єктів екологічного туризму та геотуризму

Характеристика основних об'єктів екологічного туризму та геотуризму. Національні та природні парки. Регіональні ландшафтні парки. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Біосферні заповідники. Природні заповідники. Заповідні урочища. Державні природні заказники. Пам'ятки природи. Дендрологічні парки. Ботанічні сади. Лікувально-оздоровчі місцевості та курорти.

Тема 4. Характеристика поширення екологічного туризму та геотуризму в Європейському туристичному макрорегіоні

Загальна характеристика та особливості основних світових регіонів поширення екологічного туризму та геотуризму в світі. Комплексний аналіз унікальних об'єктів екологічного туризму та геотуризму в світі. Характеристика Європейського туристичного макрорегіону. Країни-лідери з екотуризму та геотуризму. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в Північній Європі. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в Західній Європі. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в Центральній та Східній Європі. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в країнах Західного Середземномор'я та в Південній Європі.

Тема 5. Характеристика поширення екологічного туризму та геотуризму в Азіатсько-Тихоокеанському туристичному макрореґіоні

Загальна характеристика Азіатсько-Тихоокеанського туристичного макрореґіону. Країни-лідери з екотуризму та геотуризму в Азіатсько-Тихоокеанському туристичному макрореґіоні. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в Східній Азії. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в Південно-Східній Азії. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в Південній Азії. Особливості поширення екотуризму та геотуризму в субреґіоні Австралія та Океанія.

Тема 6. Характеристика поширення екологічного туризму та геотуризму в Американському туристичному макрореґіоні

Загальна характеристика Американського туристичного макрореґіону. Країни-лідери з екотуризму та геотуризму в Американському туристичному макрореґіоні. Особливості поширення екологічного туризму та геотуризму в Північній Америці. Особливості поширення екологічного туризму та геотуризму в Південній Америці.

Змістовий модуль 2. Технологія розробки, організації та проведення екологічних турів

Тема 7. Характеристика поширення екологічного туризму та геотуризму в Африканському туристичному макрореґіоні

Загальна характеристика Африканського туристичного макрореґіону. Особливості екологічного туризму та геотуризму в Західній Африці. Особливості екологічного туризму та геотуризму в Південно-Східній та Південній Африці. Особливості екологічного туризму та геотуризму в Північній Африці. Південно-Африканська Республіка (ПАР) – провідна туристична країна Африканського туристичного макрореґіону.

Тема 8. Характеристика поширення екологічного туризму та геотуризму в Близькосхідному туристичному макрореґіоні

Загальна характеристика Близькосхідного туристичного макрореґіону. Особливості екологічного туризму та геотуризму в Об'єднаних Арабських Еміратах (ОАЕ), Йорданії, Лівані, Омані, Саудівській Аравії, Сирії та Бахреїні. Єгипет – ключовий туристичний напрямок Близькосхідного макрореґіону.

Тема 9. Особливості поширення екологічного туризму та геотуризму в Україні

Туристичний потенціал України для розвитку екологічного туризму та геотуризму. Географія об'єктів екологічного туризму та геотуризму на території України. Природно-заповідний фонд України та класифікація його об'єктів. Сучасний стан еко-готелів в Україні. Особливості розвитку екологічного туризму та геотуризму на Закарпатті. Характеристика національного природного парку «Синевир» та Ужанського національного природного парку.

Тема 10. Моделювання екологічних маршрутів по території України

Планування екотуристичних маршрутів та етапів їх розробки; характерних рис територіальної організації та спеціалізації по екотуризму та геотуризму України. Розробка екотуристичних маршрутів по областях України, аналіз екотуристичних явищ, подій, фактів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків подій і явищ, пояснення і застосування основних понять екотуризму та геотуризму щодо розвитку туристичної галузі в Україні.

Тема 11. Етика та безпека екологічних маршрутів

Суть поняття «безпека в екотуризмі», чинники небезпеки виникнення екстремальних ситуацій у туристичному поході. Психологічний аспект подолання екстремальних ситуацій і катастроф. Медичний аспект екстремальних ситуацій і катастроф. Втрата води, продуктів, укриття.

Тема 12. Екологічне виховання й екологічна просвіта туристів у процесі туристичних подорожей.

Екологічне виховання туристів як необхідна умова екологічної безпеки туристичної діяльності. Методи, прийоми та форми екологічного виховання студентів у процесі туристичних подорожей. Технології мінімізації забруднення навколишнього середовища в екологічному туризмі та геотуризмі. Виховання у студентів бережливого ставлення до природи України та інших держав світу, формування любові до рідного краю та національної гідності.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна	Здатність ставити та успішно вирішувати на достатньому професійному рівні науково-дослідницькі та практичні завдання у сфері екологічного туризму та геотуризму, розв'язувати завдання та проблеми у процесі навчання та в галузі професійної діяльності, що передбачає проведення досліджень за допомогою застосування теорій і методів системи наук і / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог на туристичному ринку України
ЗК01	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК02	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку України, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
ЗК05	Прагнення до збереження навколишнього середовища України та світу
ЗК09	Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми
СК1	Знання та розуміння предметної області і розуміння специфіки професійної діяльності щодо екологічного туризму та геотуризму

СК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях щодо організації екотуристичних маршрутів територією України
СК3	Здатність аналізувати туристично-рекреаційний потенціал областей України як основу екологічного туризму та геотуризму
СК4	Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.
СК5	Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку екологічного туризму та геотуризму туризму
СК6	Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).
СК7	Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.
СК8	Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем
СК9	Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах
СК10	Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал
СК12	Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу
СК14	Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці
СК15	Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства
СК17	Здатність обирати оптимальні способи реалізації туристичних послуг, проводити дослідження споживчих ринків та планувати маркетингові заходи
СК18	Здатність до організації нових форм рекреаційної діяльності, орієнтованої на пізнання природи, мінімізацію шкоди довкіллю та підтримку етнокультури

СК19	Здатність організувати та здійснювати туристичну діяльність на природоохоронних територіях
СК20	Відстежувати тенденції функціонування національного та світового ринків туристичних послуг, встановлювати взаємозв'язок між розвитком туризму та соціально-економічними процесами у країні.
СК21	Розробляти рекомендації для державних органів влади та органів місцевого самоврядування у сфері контролю за туристичною діяльністю
СК22	Розробляти, обґрунтовувати та впроваджувати стратегію зовнішньоекономічної діяльності підприємств туристичної галузі
ПР01	Розуміти основні положення туристичного законодавства у сфері екологічного туризму та геотуризму в Україні, знати і вміти використовувати на практиці Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року та програми розвитку туризму та курортів областей України, прийняті на визначений період, національні та міжнародні стандарти з обслуговування туристів та екскурсантів
ПР02	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії дисципліни «Екологічний туризм та геотуризм», організації екотуристичних маршрутів та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг щодо екологічного туризму та геотуризму
ПР3	Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ, акцентуючи увагу на екологічному туризмі та геотуризмі
ПР06	Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів та екскурсантів при проходженні різноманітних екотуристичних маршрутів
ПР07	Розробляти, просувати та реалізовувати екотуристичний продукт

Літературні джерела

Основна література

1. Дмитрук О. Ю. Екотуризм: навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук, С. В. Дмитрук. – К.: Альтерпрес, 2009. – 358 с.
2. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навч. посіб. – 2-е вид., перероб. і доп. / О. Ю. Дмитрук. – К.: Альтерпрес, 2004. – 192 с.

3. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм у системі суспільно-економічних відносин / О. Ю. Дмитрук // Економічна та соціальна географія : наук. зб. – К., 2001. – С.85-95.
4. Екологічний туризм на природоохоронних територіях Закарпатської області : монографія / Габчак Н.Ф., Дубіс Л.Ф., Мельник А.В., Чир Н.В. – Ужгород : Вид-во ФОП Сабов А.М., 2019 – 392 с.
5. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 300 с.
6. Косолапов А. Б. Теория и практика экологического туризма: учеб. пособ. / А. Б. Косолапов. – М. : КНОРУС, 2005. – 240 с.
7. Любіцева О. Розвиток екологічного туризму в Україні / О. Любіцева, К. Сташук // Економічна та соціальна географія : наук. зб. / ред. кол. : С. І. Ішук (відп. ред) та ін. – К, 2002. – Вип. 53. – С. 189.
8. Русев И. Т. Основы экотуризма / И. Т. Русев. – Одесса: КПОГТ, 2004. – 294 с.
9. Сергеева Т. К. Экологический туризм / Т. К. Сергеева. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 360 с.
10. Туристичне країнознавство : підручник / А.Ю. Парфіненко, В.І. Сідоров, О.О. Любіцева. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2015. – 551 с., 48 с. кольор. іл.
11. Храбовченко В. В. Экологический туризм: учеб.-метод. пособ. / В. В. Храбовченко. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 208 с.

Допоміжна література

12. Бейдик О. О. Українсько-російський словник термінів і понять з географії туризму і рекреаційної географії / О. О. Бейдик. – К.: Київ. ун-т, 1997. – 300 с.
13. Географічна енциклопедія України : в 3 т. / Ред. кол.: О. М. Маринич та ін. – К.: УРЕ, 1990.
14. Кривенкова Р.Ю. Правове регулювання екологічного менеджменту в Україні // Екологічна безпека України: зб. матер. Всеукр. наук. конф., м. Київ, 16-17 квіт. 2008 р. – К., 2008. – С. 218-219
15. Кузик С. П. Географія туризму: навч. посіб. / С. П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
16. Сенин В. С. Организация международного туризма / В. С. Сенин. М.: Финансы и статистика, 2000. 185 с.
17. Туристичні маршрути Закарпаття: путівник, виготовлений у рамках релаксації заходів Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки / [відп. ос. Д.М. Ман]. Ужгород, 2018. 40 с
18. Чижова В. П. Учебные тропы природы / В. П. Чижова, А. В. Добров, А. Н. Захлебный. М., 2009. 173 с.
19. Штюмер Ю. А. Охрана природы и туризм / Ю. А. Штюмер. М., 2004. 136 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

20. [Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. \(в редакції від 16.10.2020\).](#) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95>
21. [Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. \(в редакції від 01.01.2021 р.\).](#) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
22. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р. [(в редакції від 03.09.2017 р.) Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12/ed20170903>.
23. Природно-заповідний фонд Закарпатської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecozakarp.at.gov.ua/?page_id=13
24. Офіційний сайт Світової спадщини ЮНЕСКО (англ.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://whc.unesco.org>.

25. Еколого-освітній альманах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecozakarp.at.gov.ua/page_id=1121
26. www.rada.gov.ua
27. www.vechervkarpatah.at.ua
28. www.tourism.gov.ua.
29. [http:// library.tup.km.ua](http://library.tup.km.ua)
30. <http://www.geograf.at.ua>
31. <http://ukrstat.gov.ua>.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та складання іспиту заборонені (у т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Оцінювання

(згідно розробленого в робочій програмі)

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до положень «Про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет».

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти використовують такі форми контролю:

1. Усна (відповідь здобувачів вищої освіти на окремі питання по темах з теоретико-методологічних засад екологічного туризму та геотуризму, колоквиум під час розгляду проблемних питань та дослідження туристично-рекреаційного потенціалу областей та районів України, захист проектів екотурів по областях та районах України у формі мультимедійних презентацій).

2. Письмова (індивідуальні роботи по еколого-туристичному дослідженню районів визначених викладачем областей України).

Перевірка рівня навчальних досягнень здобувачів з дисципліни «Екологічний туризм та геотуризм» здійснюється на основі результатів контрольних робіт та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: комплексна

Форма модульного контролю: письмова

Форма підсумкового семестрового контролю: усна

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	...	...	...	50	100
8	8	8	8	8	10					

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	...	...	...	50	100
8	8	8	8	8	10					

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні		5		5
Презентація		10		10
Реферат		5		5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

До силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (залікові питання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE